

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 22/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölain 18 luvun ja kauppakamarilain 5 ja 6 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 18 päivänä kesäkuuta 2013 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölain 18 luvun ja kauppakamarilain 5 ja 6 §:n muuttamisesta (HE 71/2013 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen, oikeusministeriö

- lainsäädäntöneuvos Ilkka Harju, valtiovarainministeriö
- toimitusjohtaja Antti Lahtinen, Osakesäästäjien Keskusliitto ry
- lainopillinen asiamies Tiina Toivonen, Suomen Yrittäjät
- lakimies Antti Turunen, Keskuskauppakamari.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Patentti- ja rekisterihallitus
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi osakeyhtiölakia ja kauppakamarilakia. Muutoksia ehdotetaan vähemmistöosakkeenomistajien osakkeiden lunastusmenettelyyn. Keskuskauppakamarin lunastuslautakunnan kokoonpanoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että lautakuntaan valitaan vähintään yksi jäsen sijoittajia edustavan järjestön ehdotuksesta. Lunastusmenettelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että lunastuslautakunnan ei tarvitse hakea uskottua miestä käräjäoikeudelta, jos se ei ole välttämätöntä vähemmistöosakkeenomistajien oikeussuojan kannal-

ta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi säännöksiä lunastusmenettelyn vireilletulosta ja lunastushinnan koron alkamisajankohdasta, valitusoikeudesta välimiesten ja uskotun valintaa koskevaan päätökseen ja uskotun miehen oikeudesta valittaa välitystuomiosta sekä välimiesten tekemiä lunastuspäätöksiä koskevien valitusten keskittämisestä yhteen käräjäoikeuteen lunastusmenettelyn tehostamiseksi ja osakkeenomistajien oikeussuojan parantamiseksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Hallituksen esityksen mukaisilla muutoksilla pyritään poistamaan ongelmia, joita on ilmennyt osakeyhtiölain 18 luvun mukaisissa lunastusmenettelyissä.

Vähemmistöosakkaiden lunastusmenettelyyn välimiesmenettelyn kautta joudutaan silloin, kun lunastaja ja vähemmistöosakkaat eivät pääse sopimukseen lunastuksen ehdoista. Muutoksen myötä Keskuskauppakamarin lunastuslautakunta voisi laissa säädettyjä seikkoja punnittuaan päättää, ettei vähemmistöosakkaiden etu edellytä uskotun miehen määräämistä. Pääsääntönä olisi kuitenkin edelleen, että uskottua miestä haetaan. Hakematta jättäminen olisi siten poikkeus pääsääntöön niitä tilanteita varten, joissa uskotun miehen määrääminen olisi suhteettoman raskas hallinnollinen rasite olosuhteissa, joissa erityiselle edunvalvojalle ei ole tarvetta. Arvioitaessa muutoksen vaikutusta vähemmistöosakkaiden oikeusasemaan on keskeisellä sijalla se, että muutoksella ei rajoiteta asianosaisten välimiesmenettelylakiin (967/1992) perustuvaa oikeutta esittää välimiehille esteellisyysväite tai hakea muutosta välimiesten antamaan päätökseen lunastuksen ehdoista.

Talousvaliokunta katsoo, että esityksessä on onnistuneesti löydetty tasapaino lunastusmenettelyn tehostamisen ja asianosaisten oikeussuojan varmistamisen välillä.

Talousvaliokunta pitää hyvänä, että esityksen myötä poistuu epäoikeudenmukaiseksi koettu lunastajan mahdollisuus vaikuttaa omilla toimillaan koronmääräytymisajan alkamiseen. Valiokunta kuitenkin tähdentää, että koska myös korkokantaa koskevalla sääntelyllä on merkittävä vaikutus lunastuksen kohteena olevien osakkeenomistajien oikeusasemaan, on tärkeää, että

tätä tullaan tarkastelemaan osakeyhtiölain tulevien muutosten yhteydessä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki osakeyhtiölain 18 luvun muuttamisesta

18 luvun 5 §. Uskottu mies. Pykälän 1 momentissa säädetään Keskuskauppakamarin lunastuslautakunnan velvoitteesta hakea uskotun miehen määräämistä valvomaan vähemmistöosakkaiden etua lunastusmenettelyssä, jolleivät kaikki asianosaiset ole ilmoittaneet pitävänsä sitä tarpeettomana. Pykälän 2 momentissa säädetään tiedoksiantomenettelyistä lunastusprosessissa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan 1 momenttia muutettavaksi siten, että uskotun miehen määrääminen ei olisi enää välttämätöntä, jos vähemmistöosakkaiden oikeusturva, oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutuminen, edun määrä ja muut seikat eivät sitä edellyttäisi. Tämä lunastuslautakunnan päätös ei olisi muutoshakukelpoinen. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan lunastuslautakunnan tulee arviota tehdessään erityisesti ottaa huomioon jäljellä olevien lunastettavien osakkeiden määrä, tuntemattomien ja poissa olevien osakkeenomistajien määrä, kykenevätkö lunastusmenettelyn kohteena olevat osakkeenomistajat ilman avustajaa asianmukaisesti valvomaan etuaan ja oikeuttaan asian käsittelyssä siten, että heidän oikeusturvansa ja heidän kannaltaan oikeudenmukainen oikeudenkäynti toteutuvat. Kysymys on kokonaisarviosta, ja sen vuoksi on selvää, ettei kaikkien edellytysten tarvitse täytyä samassa asiassa.

Ehdotettu pykälän sanamuoto ei ole täysin selvä sen suhteen, tuleeko lunastuslautakunnan arvioida kunkin vähemmistöosakkaan etua erikseen vai kaikkien lunastuksen kohteena olevien vähemmistöosakkaiden yhteenlasketun edun määrää. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että lainkohdasta käy selkeästi ilmi, että lunastuslautakunnan tulee arviota tehdessään ottaa huo-

mioon vähemmistöosakkaiden yhteenlasketun edun määrä. Tämän vuoksi pykälän 1 momentin ensimmäiseen virkkeeseen tulee lisätä sanat "vähemmistöosakkeenomistajien yhteenlasketun".

2. Laki kauppakamarilain 5 ja 6 §:n muuttamisesta

5 §. *Lunastuslautakunta.* Pykälän 1 momentissa säädetään Keskuskauppakamarin lunastuslautakunnan tehtävistä, 2 momentissa sen kokoonpanosta ja 3 momentissa päätösvaltaisuudesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lunastuslautakuntaa kohtaan tunnetun luottamuksen lisäämiseksi, että pykälän 2 momenttiin lisättäisiin määräys, jonka mukaan lunastuslautakuntaan nimetään yksi jäsen sijoittajia edustavien rekisteröityjen yhdistysten ehdotuksen perusteella. Ehdotuksen mukaisista järjestöistä käytännössä vain piensijoittajia edustavat järjestöt

edustavat sellaisia osakkaita, joiden osalta lunastuslautakunta joutuu arvioimaan, onko uskotun miehen hakematta jättämiselle perusteita. Vaikka lunastuslautakunnalla ei ole tuomioistuinta vastaavaa lainkäyttövaltaa, on sen päätös välimiesten määräämisestä olennainen osakkaiden oikeussuojan kannalta. Tämän vuoksi talousvaliokunta pitää tarpeellisena, että hallituksen esityksen mukaiseen 2 momentin viimeiseen virkkeeseen lisätään sanat "ensi sijassa muita kuin ammattimaisia".

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

osakeyhtiölain 18 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan osakeyhtiölain (624/2006) 18 luvun 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 ja 2 momentti, 7 §:n 1 momentti ja 10 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 1 momentti ja 10 §:n 1 momentti laissa 1752/2009, sekä

lisätään 18 luvun 4 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

18 luku

Vähemmistöosakkeiden lunastaminen

4 §
(Kuten HE)

5 §

Uskottu mies

Keskuskauppakamarin lunastuslautakunnan on 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun hakemuksen saavuttua haettava tuomioistuimelta uskotun miehen määräämistä valvomaan välimiesmenetelyssä vähemmistöosakkeenomistajien etua, jolleivät kaikki asianosaiset ole ilmoittaneet pi-

tävänsä uskotun miehen määräämistä tarpeettomana tai jollei uskotun miehen määräämistä ole pidettävä perusteettomana ottaen huomioon vähemmistöosakkeenomistajien oikeusturva ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutuminen, *vähemmistöosakkeenomistajien yhteenlasketun* edun määrä ja muut seikat. Asiassa toimivaltainen on yhtiön kotipaikan käräjäoikeus. Asia voidaan ratkaista vähemmistöosakkeenomistajia kuulematta. Uskotun miehen määräys ja päätös uskotun miehen hakematta jättämisestä merkitään kaupparekisteriin. Lunastuslautakunnan päätökseen uskotun miehen hakematta

jättämisestä ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

(2 mom. kuten HE)

7 §
(Kuten HE)

10 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

2.

Laki

kauppakamarilain 5 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kauppakamarilain (878/2002) 5 §:n 2 momentti ja 6 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 638/2006, seuraavasti:

5 §
Lunastuslautakunta

Lunastuslautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä vähintään viisi ja enintään seitsemän muuta jäsentä, joiden tulee olla yleistä luottamusta nauttavia ja elinkeinoelämää tuntevia henkilöitä. Puheenjohtajan, varapuheenjohtajan sekä kahden jäsenen on oltava oikeustieteen ylemmän korkeakoulututkinnon

suorittaneita, joista kahdella tulee olla kelpoisuus tuomarin virkaan. Vähintään yksi jäsen nimitään *ensi sijassa muita kuin ammattimaisia* sijoittajia edustavien rekisteröityjen yhdistysten ehdotuksesta.

6 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Mauri Pekkarinen /kesk	Eero Lehti /kok
vpj.	Marjo Matikainen-Kallström /kok	Päivi Lipponen /sd
jäs.	Lars Erik Gästgivers /r	Jari Myllykoski /vas
	Teuvo Hakkarainen /ps	Martti Mölsä /ps
	Harri Jaskari /kok	Sirpa Paatero /sd
	Miapetra Kumpula-Natri /sd	Kaj Turunen /ps.
	Jukka Kärnä /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller.